

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
17.8.2016
Taltionumero
3412
Diaarinumero
79/3/15

1 (8)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja Sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätös, jota valitus koskee

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 9.12.2014 nro 14/5441/2

Asian aikaisempi käsittely

A on hakemuksessaan pyytänyt muun muassa, että hänelle järjestetään vammaispalvelulain mukainen vaikeavammaisen henkilön henkilökohmainen apu sekä palveluasuminen kotiin. Lisäksi hän on pyytänyt, että hänelle korvataan vammaispalveluna tarvittavat asunnonmuutostyöt.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 24.10.2013 hylännyt hakemuksen palveluasumisesta, koska A on hoivan, huolenpidon ja valvonnan tarpeessa oleva ihminen. A on laitoshuollon tarpeessa, koska hänen huolenpitoaan ei voida turvata avohuollon toimenpitein. A:lla ei ole oikeutta henkilökohtaiseen apuun, koska hän on laitoshoidon tarpeessa, eikä hänellä ole voimavaroja määritellä itse avun sisältöä ja toteutustapaa. Viranhaltija ei ole ratkaissut hakemusta muiden pyydettyjen palvelujen osalta, vaan ne on ilmoitettu otettavaksi käsittelyyn myöhemmin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on päätöksellään 18.12.2013 (§ 24) pysyttänyt voimassa viranhaltijan päätöksen.

A on valituksessaan hallinto-oikeuteen vaatinut, että sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös kumotaan ja hänelle myönnetään palveluasuminen omaan kotiin ja asunnon muutostyöt.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään jättänyt tutkimatta asunnon muutostöiden korvaamista koskevan vaatimuksen. Hallinto-oikeus on tutkinut valituksen muilta osin ja kumonnut ja palauttanut asian lautakunnalle palveluasumisen järjestämiseksi.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Tutkimatta jättäminen

Valituksenalaisella päätöksellä ei ole ratkaistu asunnonmuutostöiden korvaamista koskevaa asiaa. Tästä syystä hallinto-oikeus jättää asunnonmuutostöiden korvaamista koskevan vaatimuksen tutkimatta.

Vaikeavammaisen palveluasuminen

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vastaavan asetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Asetuksen 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee

toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.

Asian oikeudellinen arviointi

Asiakirjoihin liitetystä lääkärinlausunnoista käy ilmi, että A on saanut vuonna 2012 lukinkalvonalaisen kallonsisäisen verenvuodon. Verenvuodon sattuessa hän on ollut uimassa ja joutunut myös hukuksiin, mistä syystä hänelle on aiheutunut aivovaurio. A tarvitsee apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. Hän kykenee tuottamaan hieman puhetta ja liikuttamisen apuna on pyörätuoli. Ravitsemus toteutuu pääasiassa PEG-ravitsemusletkun ja osin suun kautta. Lääkärintodistuksen 12.8.2013 mukaan PEG-ravitsemuksen toteuttaminen tai muut potilaan perushoitoon liittyvät toimet eivät vaadi sairaalatasoista hoitoa.

Asiakirjoista ilmenevä selvitys A:n terveydentilasta, avun tarpeesta ja muista olosuhteista huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että A on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 11 §:ssä tarkoitettu vaikeavammainen henkilö, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti.

A:n ei ole katsottava olevan jatkuvan laitoshoidon tarpeessa, koska hänen palvelutarpeisiinsa vastaaminen ei edellytä pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti tai pitkäaikaisesti. A:n tarvitsema riittävä huolenpito on mahdollista turvata avohuollon toimenpitein. Näin ollen kunnan tulee järjestää A:lle vaikeavammaisen henkilön palveluasuminen. Kunta voi sinänsä valita sen, miten vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen järjestetään, mutta sen on huolehdittava siitä, että palveluasumiseen oikeutetulle henkilölle tarjotaan hänelle sopivat ja riittävät palvelut.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Sosiaali- ja terveyslautakunta on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös saatetaan voimaan.

Vaatimustensa tueksi sosiaali- ja terveyslautakunta on esittänyt muun ohella seuraavaa:

A saa hoivan, huolenpidon ja valvonnan puolison antamalla ympärivuorokautisella omaishoidolla sekä kaksi kertaa päivässä tapahtuvilla kotihoiton käynneillä. Lisäksi kotihoito suorittaa pesupalvelun kahdesti viikossa. Kotipalvelujen määrä on perheen valitsema. Hoito on vaativaa ja erittäin sitovaa, koska A tarvitsee jatkuvaa toisen ihmisen läsnäoloa. A:n hoitotilanne ei ole sitovuudeltaan ja vaativuudeltaan muuttunut siitä, kun hän siirtyi ympärivuorokautisesta hoivahoidosta omaisten pyynnöstä kotiin hoidettavaksi. A on edelleen asentohoidettava ja kaikissa toimissa kahden henkilön autettava. A ei kykene päättämään omasta hoidostaan, ilmaisemaan tahtoaan eikä pyytämään tai hälyttämään apua. Häntä ei voi jättää ollenkaan yksin.

Koska A ei kykene ilmaisemaan itseään, hoitajan tulee tuntee hänen kokonaistilanteensa kaikkine erityispiirteineen. Siihen kuuluu muun muassa hoivan ja huolenpidon tarpeen havaitseminen, päättäminen siitä, millä tavoin tarpeeseen vastataan, terveydentilan muutosten havaitseminen, lääkkeiden anto ruokintaletkun kautta, syöttäminen ja sen valvominen, asentohoitoihin liittyvät ergonomiat ja apuvälineiden turvallinen käyttäminen. Selvitysten mukaan A:n hoivan, huolenpidon ja valvonnan tarvetta ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Terveystilansa vuoksi hänellä ei ole toisen henkilön antamalla avullakaan mahdollisuuksia itsenäiseen ja omaehtoiseen jokapäiväiseen elämään. Omaishoitajan antama kokoaikainen hoiva, hoivan sisällöstä päättäminen ja jatkuva valvonta ei ole avohuollon palvelua. A:n kotona saama kokoaikainen hoiva ja valvonta vastaa sitovuudeltaan ja vaativuudeltaan palveluysikössä annettavaa ympärivuorokautisesti toteutettavaa hoivahoitoa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on toimittanut valituksen täydennyksen.

A on antanut selityksen. A:lla ei ole tarvetta sairaanhoidolliseen erityisosaamiseen. Hän on pärjännyt hyvin kotona avohuollon palveluin 18.11.2013 lähtien. Jos kunta katsoo A:n olevan laitoshuollon tarpeessa, päätöstä on perusteltava lääketieteellisin ja sosiaalisin perustein eikä hänen tarvitsemiensa palvelujen ja tukitoimien runsaudella. Peg-ravintoletku on poistettu kokonaan käytöstä tarpeettomana touko-

kuussa 2015. Kaikki ruokailu ja juominen tapahtuu nyt suun kautta. A:lla on aivoverenvuodon seurauksena jonkinasteinen aivovamma ja afasia. Hänen ymmärryskyvyssään ei kuitenkaan ole ongelmia. A osallistuu perheen arkeen siltä osin kuin hän kykenee. A tulee avustettuna mukaan muun muassa kauppaan, kauneushoitoihin ja kyläilyreissuille.

A on toimittanut selitykseensä täydennyksiä, joissa hän muun ohella on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 7 254,08 eurolla. A on lisäksi vaatinut, että hänelle palautetaan kunnan perimät kotihoidon maksut laillisine viivästyskorkoineen, koska hän on vaikeavammaisena henkilönä oikeutettu palveluasumiseen. A on vaatinut, että korkein hallinto-oikeus antaa päätöksen myös hänen oikeudestaan henkilökohtaiseen apuun ja asunnon muutostöihin, joihin liittyvien valitusten käsittely on vireillä hallinto-oikeudessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut lausuman A:n oikeudenkäyntikuluvaatimusten johdosta.

A on toimittanut selityksen lausuman johdosta sekä lisäselvitystä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Korkein hallinto-oikeus ei tutki A:n vaatimusta kotihoidon kustannusten takautuvasta korvaamisesta eikä vaatimuksia henkilökohtaisen avun ja asunnon muutostöitä koskevien lautakunnan päätösten kumoamisesta.
2. Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian muilta osin. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.
3. Sikäli kuin A on tarkoittanut vaatia asian käsittelystä hallinto-oikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, vaatimusta ei tutkita.
4. Kunta velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut korkeimmassa hallinto-oikeudessa 517,70 eurolla. Muilta osin oikeudenkäyntikuluvaatimus korkeimmassa hallinto-oikeudessa hylätään.

Perustelut

1. Kotihoidon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaamista koskevan vaatimuksen tutkiminen ja lautakunnan päätöksistä tehtyjen valitusten tutkiminen ei korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan kuulu korkeimman hallinto-oikeuden ensi asteen toimivaltaan.

2. Se seikka, että henkilö tarvitsee toisen henkilön apua ja huolenpitoa ympärivuorokautisesti, ei välttämättä sulje häntä pois palveluasumisen piiristä. Vammaispalvelulain mukainen oikeus palveluasumiseen ei myöskään edellytä, että henkilö itse kykenisi määrittelemään tarvitsemansa avun ja tukitoimen tarpeen.

Tämän vuoksi ja kun lisäksi otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita.

3. Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on hallintolainkäyttölain 75 §:n 2 momentti ja oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 14 §:n 1 momentti huomioon ottaen tehtävä ennen kuin asian käsittely asianomaisessa tuomioistuimessa on päättynyt. Koska A on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa antamansa selityksen yhteydessä, vaatimus on jätettävä tutkimatta.

4. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun lopputulos huomioon ottaen olisi kohtuutonta, jos A joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulunsa korkeimmassa hallinto-oikeudessa kokonaan vahinkonaan. Tämän vuoksi kunta on hallintolainkäyttölain 74 §:n nojalla määrättävä korvaamaan A:n kohtuulliset oikeudenkäyntikulut korkeimmassa hallinto-oikeudessa edellä ratkaisuosasta ilmenevällä tavalla.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori
presidentti

Leena Äärilä
hallintoneuvos

Mikko Pikkujämsä
hallintoneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
hallintoneuvos

Antti Pekkala (t)
hallintoneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös
Jäljennös

Sosiaali- ja terveyslautakunta, maksutta
A
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus